

Utelešena lepota. Med slikarstvom in pornografijo
Silvia Mei

Ob pregledovanju celotnega dela Giovannija Boldinija, rojenega v Ferrari, ki je pripadal pariški šoli, naletimo na nekaj platen, tistih najbolj skritih, v primerjavi z estetskimi in všečnimi portreti, ki so ga zaznamovala kot slikarja elegance in Belle Epoque.

Platno *Klavnica na Piazza delle Erbe v Veroni* (1890, olje na platnu, cm. 35x27, zasebna zbirka) odpre prehod v dvajseto stoletje, popelje moderno evropsko umetnost vsaj petdeset let naprej in prispe do Francisa Bacona, privlačnost katerega je neposredna. Razparana in obglavljena figura živali je antiteza ženskam, katerim je umetnik poudaril glavo in oči, kot na sliki *Portret grofice Matilde Franzoni* (1892, olje na platnu, cm. 116x86, zasebna zbirka), ki je popolnoma nesorazmerna v obsegu rok in ovalnega obraza, ki je stisnjen v čop, za katerega se zdi, kot da bi deformiral lobanjo zaradi povlečene kože.

V prizoru iz *Klavnice* Boldini osupne z napako v zasnovi, ki je nadvse modernistična, vendar uporabi rez fotografskega posnetka, ko neusmiljeno razkosani živali natakne glavo mimoidoče ženske. To je njegov komentar o brezspolnem kosu mesa, obešenem na kavelj: zagotovo je žival ženska, telečje meso, tisto najnežnejše, torej meso ženske, najbolj utripajoče, ki vedno trepetata in sije v blagem drhtenju, ki premika figuro in ji daje učinek soft focus. Kot na sliki *Akt mladenke z rdečimi lasmi* (1914, olje na platnu, cm. 80x40, zasebna zbirka), kjer rdečina las deluje kot zavetje aktu: barvni kontrast s sijajem na površini je preveč slepeč, da bi bilo njeno telo lahko oskrunjeno s pogledom. Popolne krivulje dekolteja ali strast, ki vre iz skrivališč na vratu so pri Boldiniju preveč zapeljive, da bi dovolile pogled na vse ostalo, jasen pogled na erogene cone.

Torej to meso za zakol širi neznosen vonj po ženski, po spolnosti; gre za najbolj očitno razuzdanost, ki si jo je Boldini dopustil v svoji prefinjenosti; med vsemi impresionističnimi in post-impresionističnimi platni je to najbolj pornografsko. Celo Toulouse-Lautrec, ki je do kosti smrdel po bordelu, ki je tako rekoč živel v bordelu, si ne bi drznil česa takšnega. Ko je spolnost tako eksplicitno prikazana na telesu ženske, to postane nepredstavljivo, postane madež ali pa pridobi živalske oblike, kot baletniška bedra Carmen v istoimenskem romanu Mériméeja, ki jih primerja z zadnjico prostitutke.

To *nepredstavljivo* pri Boldiniju je lahko vizualno prenešeno na način, ki ne zadeva pogleda: postane vonj, kot na sliki *Vijolice misli* (1910, olje na platnu, cm. 46x66, zasebna zbirka), kjer nasladni prijem dveh rok, ki se iztegujeta in odpirata proti šopku, ki je v detajlih tako dobro izostren, preobrazi ude, ki so neverjetno izrazni, močno erotični v vegetalni metafori šopka. Bolj kot je užitek ekspliciten, večja je preobrazba. Oziroma: seksualni akt je tako travmatičen, ko je prikazan v vsej svoji mesenosti, da telesa izgubijo običajno organiziranost, postanejo *nepredstavljiva*.

Ta vdaja telesa, pomešana z užitkom je zelo voajeristična in pripelje do paradoksa slikarja Frenhoferja v noveli *Neznana mojstrovina* Honoréja de Balzaca (1831; 1837), kjer umetnik, ki je obseden s svojim modelom-ljubico, ustvari brezoblično mojstrovino, ki je popoln *analogon* nekaterim Boldinijevim aktom: zdi se, da je platno razgibana fotografija brez predmeta (fig.).

Ko tako gledam Boldinijeva platna, ki sem jih pravkar omenila, se sprašujem, če je obstajalo pornografsko slikarstvo, tako kot so konec devetnajstega stoletja veduta, krajina ali portret tekmovali s fotografijo.

Ne, ne obstaja pornografsko slikarstvo, ali vsaj ne v tolikšni meri, da bi se lahko formalno primerjalo s fotografsko zvrstjo. Pornografija v slikarstvu se kaže kot profanacija, kot invazivni, vsiljeni pogled, znotraj tkiv, v živem mesu, ki prikliče ženski organ. V povezavi s tem morda le Courbetu uspe biti realistično drzen v delu *Izvor sveta*; v tem delu je v vseh pogledih močno ironičen, v tej neobjektivizirani vdaji ženskega telesa, ki ima bolj funkcijo razmnoževanja kot pa povečevanja.

Ženomrznež Degas, *flaneur*, si kaj takšnega nikoli ne bi drznil, on, ki je ženski spol priklical oksimorno, kot v madežih krvi na sliki *Posilstvo* (fig.), ki mažejo posteljo mladenke pred očmi zadovoljne stranke ali krvnika.

Michel Henry v delu *Inkarnacija* zapiše: "V pornografiji se kaže poskus, da bi do skrajnosti pripeljali dejanskost erotičnega odnosa, na ta način, da bi bil ta v celoti viden".

Zagotovo je obraz privilegirano mesto epifanije nevidnega, golote in torej najbolj primerno področje za profanacijo telesa. Pozneje sta portret in prvi plan v filmu obraz ovekovečila v fiziognomskih krajinah žensk, ki jih občudujemo. Korak od Boldinija do Klimta je zelo majhen: vsi imamo pred očmi Munchovo *Madono* ali *Judito* dunajske secesije na zlati podlagi. Boldini se ne šali pri ekspresivnem vrednotenju oči ter snežno-belega in gladkega, skoraj marmornega utelešenja, ki petrificira, skoraj kot bi bil obraz meduze. Meduza, ki gleda samo sebe in v videnju same sebe, v svoji avtoprofanaciji, v svojem razgaljenju, kot opaža Henry, okameni. Ta igra med utelešenjem, profanacijo in petrifikacijo, je uporabljena v prvih planih Grete Garbo, obraz katere je postal kulturni objekt, *tout court*, ki ga je potrebno opazovati kot nasprotje »sprijenemu«

obrazu Marilyn Monroe: "Obraz Grete Garbo predstavlja tisti občutljiv trenutek, v katerem film želi potegniti eksistencialno lepoto iz esencialne lepote, arhetip se bo upognil proti privlačnosti sprijenih obrazov, jasnost mesene esence se bo umaknila liriki ženske" (R. Barthes, *Današnji miti*, 1974, p. 64).

Ko se vrača k pornografiji, obraz postaja bistven v pop pornu, ker je vstopnica za užitek, *površina*, kjer nevidno postane vidno. Oziroma, *obraz*, ki je fizična površina, ni individualno okarakteriziran, je anonimen; bolj model kot pa okarakterizirana fiziognomija, kjer se rišejo orografije užitka. Prav *facial* je topos pop porna, ki ga vidimo v video izrezku Mine: vse kaj drugega kot povečičan, zaradi enega pogleda, našega, ki postane taktilen, spodbujen od notranjega vdora do ustnega aparata kamere ter od drsenja po bleščeči površini ustnic in oči, ki predstavljajo tekoče stanje spolnosti.

